

Oponentský posudek

na bakalářskou práci RNDr. Hany Tillmanové, *Teatro salone italiano v Praze*, FF UK, 2014, rkp. 105 stran.

RNDr. Hana Tillmanová se ve své bakalářské práci *Teatro salone italiano v Praze* ujala nezpracovaného tématu, které patří do dějin pražského divadla druhé poloviny 19. století. Její inovativní vstup na pole historické teatrologie je krokem vítaným, neboť současný výzkum divadla dlouhodobě postrádá spolupracovníky se zájmem o starší etapy divadelních dějin vybavené jak příslušnými jazykovými znalostmi pro porozumění pramenům, tak trpělivostí a houževnatostí pro zpracování četných různorodých informací.

Předchozí literaturu k tématu Averinova divadla autorka pečlivě prostudovala a spolehlivě zúročila. Vlastní bádání zaměřila především na repertoár a účinkující umělce, neboť právě tyto otázky nebyly dosud prozkoumány a popsány. Pro zpracování tématu vyhledala celou řadu dalších informačních zdrojů, čímž podstatně rozšířila a prohloubila jeho poznání. Našla zapomenuté archivní materiály (AHMP), které od padesátých let minulého století nebyly využity, důkladně vytěžila řadu periodik a dosud neznámé divadelní cedule a programy uložené v Divadelním oddělení Národního muzea.

Chronologicky postupujícímu výkladu předchází úvodní kapitola o stavu bádání, metodologický úvod a shrnutí základních dat o provozních předpokladech a podmínkách divadla v době jeho existence 1875-1880 (kapitoly Umístění divadla, Majetkové poměry a stavba divadla a Popis divadla). Kapitola pátá a šestá podrobně líčí činnost divadla ve dvou organizačně rozdílných časových úsecích. V letech 1875-77 divadlo vedl jeho italský zakladatel a umělecký ředitel Eugenio Averino. V únoru 1877 byla však na nátlak věřitelů nařízena nucená správa, kterou až do zániku divadla v roce 1880 vykonával dosavadní obchodní ředitel Jakob Beer. V tomto období se nájemci budovy poměrně rychle střídali a kromě původního varietního programu za Carla Seltmanna se ke slovu dostávaly také cirkusy. V této kapitole registruje autorka i dočasný návrat Eugenia Averina. Kapitola sedmá přináší přehled cen vstupenek a poslední osmá kapitola dobové názory a vzpomínky současníků na Teatro salone italiano včetně ohlasů v beletrii.

V závěru je zdůrazněno, že Averinovo varieté bylo ve své době široce reflektovaným fenoménem, který ovlivnil produkci stávajících pražských zábavních podniků. Lze také sledovat četné produkční i umělecké personální vazby k pražským divadlům, z nichž nejvýrazněji vystupují umělci vyškolení v mládí v Averinově podniku, kteří rozvinuli svoji kariéru v Prozatímním a Národním divadle i v zahraničí jako např. Augustin Berger. Pečlivým porovnáním Bergrových memoárů s nově zjištěnými informacemi o repertoáru Teatro salone italiano se autorce podařilo zpřesnit dobu jeho tamní činnosti. Práci doplňuje obrazová dokumentace povětšinou z dosud neznámých sbírek, seznam literatury a pramenů a osobní rejstřík.

RNDr. Hana Tillmanová předložila zdařilou bakalářskou práci, v níž prokázala talent pro rozpoznání a promýšlení historických souvislostí. Obraz provozu divadla líčí velmi podrobně, zároveň však jeho historii podává poutavě, dokumentuje výklad případně volenými citáty a přesvědčivě charakterizuje jednotlivá období, kterými Teatro salone italiano procházelo. Na základě posouzení repertoáru a porovnání cen vstupného dospěla autorka k názoru, že divadlo bylo jako zábavní podnik přístupné nejen bohatnoucím měšťanským vrstvám, ale i širšímu publiku. Práce dýchá silným badatelským zájmem, který je příslibem budoucích výzkumných aktivit autorky na tomto poli.

Z drobných připomínek uvádím:

Práci, která sleduje přesně vymezený časový úsek dějin, by nesporně prospěl občasný průhled do kontextu historického i divadelního, který v textu probleskne jen občasnou zkratkou bez komentáře (např. na s. 28 „Berger ... přisuzoval tuto situaci důsledkům vídeňského krachu.“). Předpokládám, že by v tomto smyslu mohla autorku zaujmout a motivovat kapitola Pražské arény a první zpěvní síně z *Dějín českého divadla* III (Praha 1977, s. 127-150). Poznámky k této stati obsahují mj. i hledanou informaci o amerických akrobatech zvaných Phoitesové a odkaz na článek Jana Brabce o vztahu Averinova varieté k cirkusu Carré, jsou v ní též zmíněny tzv. „mlhové obrazy“ (projekce diapoaktivů, obrazů malovaných barvami na sklo), které v předložené práci nebyly popsány (s. 29-30) a ze sféry arénního maskování jsou tu vyobrazeny i dokumentární náčrty na notových pramenech z Archivu Národního divadla.

Některé překlady citátů z německých novinových zpráv jsou nepřesné nebo v němčině nepřesně přepsané, např. „Wiener Goldsammeln“ na s. 42 (na s. 25 správně „Goldamseln“), na s. 25 se nejedná o „pantomimu“, ale „pantomimický balet“, který nebyl pochválen „za překvapivé okouzlení a účast účinkujícího personálu“, ale za „překvapivé kouzelné proměny, výpravu a početné obsazení“, na s. 68 je v překladu nesprávně „při svém vstupu“ (= za své vstupné) a „začíná reduta s nepřetržitou taneční hudbou“ (= začíná reduta střídáním dvou přítomných hudeb, které hrají k tanci).

Autorka důsledně používá pro Divadelní oddělení Národního muzea a jeho sbírkové fondy označení „archiv Divadelního oddělení Národního muzea v Terezíně“, což vyvolává představu dislokovaných archivních materiálů. Skutečnost je taková, že v Terezíně jsou (kromě příruční knihovny) uloženy všechny sbírky, které oddělení spravuje. Instituci je tedy možno správně pojmenovat jednoduše jako Divadelní oddělení NM, sbírky jsou uloženy v Ústředním depozitáři Terezín 2, což ale není třeba uvádět. Podoba popisků, kterou NM v současné době vyžaduje, je ještě jednodušší: Sbírka Národního muzea, H6 (to je značka DONM) + příslušné inventární číslo.

Odkaz na archivní materiály z AHMP (složka sign. 9/4, kart. 6) by měl (pokud možno) obsahovat název příslušného fondu (např. Archivy obcí připojených k Praze v letech 1883–1920 – Archiv města Královské Vinohrady? nebo Magistrát hlavního města Prahy I. 1784-1949, referát III, stavební 1871-1949?). Ke strojopisu Jindřicha Mesznera, uvedenému v seznamu literatury, by bylo lépe doplnit údaj o knihovně, kde je dostupný.

Doporučuji práci k obhajobě.

Navrhuji: výborně

V Praze 16. června 2014

PhDr. Alena Jakubcová, Ph.D.
Kabinet pro studium českého divadla IDU